

Aan: Gemeenteraad
B en W
Ambtenaren die actief zijn op zonneparken

Onderwerp: Advies zonneparken t.a.v. natuur, milieu, landschap en participatie

Geacht college, geachte raadsleden en betrokken medewerkers Energie en RO,

Zeeland heeft relatief veel zonne-uren. Onze Zeeuwse daken van woningen, bedrijven en recreatie kunnen dus goed ingezet worden om duurzame energie op te wekken. Maar helaas zijn er (nog) te weinig daken geschikt om te voldoen aan de grote energie-ambities van Zeeland. Die ambities zijn wel hard nodig om doelstellingen voor besparing van CO₂ te halen en het klimaatprobleem aan te pakken.

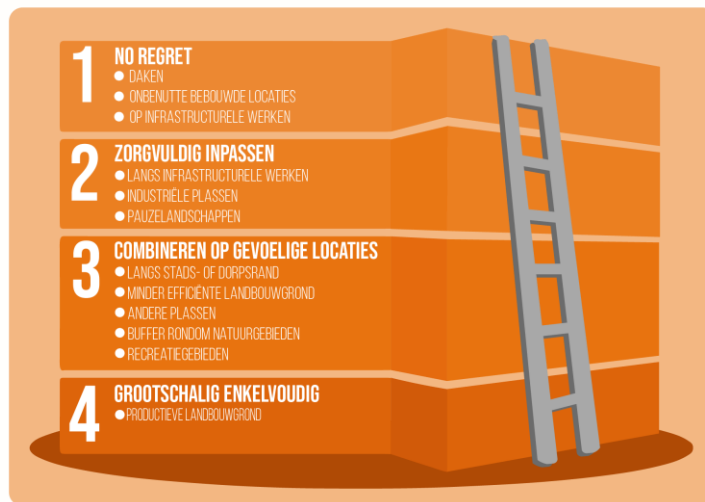
Als ZMf onderschrijven we de ambities uit de Zeeuwse Regionaal Energie Strategie en staan we positief tegenover de (tijdelijke) komst van zonneparken in ons landschap, mits er rekening wordt gehouden met landschap, natuur, bodem en er aandacht is voor participatie. In deze brief willen we u graag hierover adviseren. Wij hopen dat dit u zal helpen een goede afweging te maken over het hoe, wat en waar van zonneparken in uw gemeente.

1. Zorg voor integraal beleid en pas de zonneladder toe

Voordat u als gemeente tot de aanleg van zonneparken overgaat, raden wij u aan een robuust beleid met heldere voorwaarden te formuleren.

- Op landelijk niveau hebben de Natuur en Milieufederaties als instrument hiervoor [de constructieve zonneladder](#) ontwikkeld. In 5 stappen naar een lokaal beleid voor goede inpassing van zonne-energie. Maak hier gebruik van.

Jouw stem voor natuur en milieu

- ☀️ Op landelijk niveau is door de branchevereniging Holland Solar in samenwerking met diverse natuur- en milieuorganisaties een [gedragscode](#) ontwikkeld voor zonneparken. Dit is een code voor de fysieke en procesmatige wijze van ontwikkeling, inpassing, vormgeving en beheer van zon op landprojecten.
- ☀️ Maak beleid voor de komende 15 jaar en evalueer na die termijn opnieuw de zinvolheid van een zonnepark op de gekozen locatie.

2. Landschap specifiek realiseren (zorg voor maatwerk)

Om draagvlak en landschapskwaliteit te waarborgen is landschap-specifiek realiseren van een zonneweide nodig. Laat bijvoorbeeld al in het beleid van de gemeente voor elk landschapstype in de gemeente een goede schets met randvoorwaarden maken door landschapsdeskundigen. Bij verschillende landschappen passen andere maatregelen om de zonneweide integraal onderdeel te laten uitmaken van het landschap. In ieder geval is een aantal richtlijnen in heel Zeeland toepasbaar:

- ☀️ De omvang en vorm is passend bij de verkavelingsstructuur. Een verkeerde vorm of verkeerde omvang kan resulteren in een enorme verslechtering van de landschapskwaliteit.
- ☀️ Een landschappelijke inpassing op kavelniveau heeft altijd een strook van minimaal 10 meter rond de kavel met zonnepanelen. Deze strook is ingericht volgens de principes voor landschappelijke inpassing (ontworpen door een landschapsdeskundige) en volgens de richtlijnen voor biodiversiteit -zie hieronder.
- ☀️ Benut koppelkansen, zoals klimaatadaptatie, het uitbreiden van een recreatief routenetwerk of versterken van natuurontwikkeling. De schaal van de extra maatregelen is sterk afhankelijk van de schaal van de ontwikkeling en de impact ter plekke.

- ☀️ Houd rekening met visuele impact op kwetsbare en cultuurhistorische objecten in de omgeving door een bufferstafstand te hanteren of door het park zorgvuldig in te passen. Inbreng van een specialist is ook hierbij gewenst.

3. Bescherm biodiversiteit & bodem

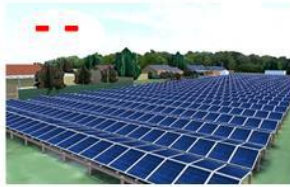
De aanleg van zonneparken gaat altijd ten koste van leefgebied. Zo is voor akker- en weidevogels, een soortgroep die sterk onder druk staat, de openheid van het landschap belangrijk.

Bovendien zijn er zorgen over het behouden van de bodemkwaliteit als gevolg van zonneparken. De bodem biedt een habitat voor allerlei soorten, heeft een buffer- en regulatiefunctie en maakt de productie van gewassen mogelijk. Lucht en water zijn essentieel voor de bodemvruchtbaarheid en plantengroei. Een zonnepark verandert deze condities compleet. Echter, een meer ecologische inrichting en beheer van zonneparken kan juist een positieve bijdrage leveren aan het leefgebied van boerenlandvogels en aan de bodemkwaliteit.

Hieronder vindt u een aantal richtlijnen in relatie tot biodiversiteit, die belangrijk zijn bij de aanleg van zonneparken:

- ☀️ Leg zonneparken in principe niet in of direct naast natuurgebieden. De kans op verlies aan leefgebied met hoge natuurwaarden is te groot. Sta zonneparken naast natuurgebieden alleen toe als ze een meerwaarde hebben voor de kwaliteit van het natuurgebied (bijv. omdat een ander (hoger) peilbeheer kan worden ingesteld).
- ☀️ Laat altijd voor de aanleg een natuurtoets uitvoeren om de natuurwaarden vóór de aanleg vast te stellen, gevolgd door een biodiversiteitsplan (inrichting en beheer) door een ecooloog. Behoud waardevolle Habitats en elementen, plaats daar geen zonnepanelen. Gebruik alleen inheemse en landschapseigen plantensoorten en voorkom extra verlichting in het buitengebied.
- ☀️ Laat een plan voor behoud en verbetering van de bodemstructuur en -kwaliteit opstellen, met input van een bodemkundige.
- ☀️ Houd voldoende ruimte tussen rijen panelen. Met een noord-zuidopstelling van de zonnepanelen is hier goed rekening mee te houden. Een oost-west opstelling van panelen is vaak funest voor de bodemkwaliteit. Meer ruimte tussen panelen zorgt ervoor dat meer licht en regenval de bodem bereiken. Dit bevordert de bodemkwaliteit en vegetatieontwikkeling, wat ook erosie weer tegengaat. Uit onderzoek wordt aanbevolen om minimaal 25% van de bodem onbedekt te laten (zie onder kopje: meer weten?). Plaats panelen ook niet direct op de grond (> 0,8m boven de grond) zodat vegetatie zich onder panelen kan ontwikkelen. De onderstaande figuur geeft een aantal mogelijkheden. Wij prefereren de groene plus variant!

Van bedreiging naar groene plus

Panelen volvelds

- maximale energie opbrengst
- verlies leefgebied boerenlandvogels
- achteruitgang bodemkwaliteit
- maatschappelijke weerstand

Combinatie met begrazing

- combinatie van economische functies
- reductie energieopbrengst
- weinig/geen ecologische winst
- weinig/geen verbetering bodemkwaliteit

Ecologische inpassing

- reductie energieopbrengst
- verweving van economische en ecologische functies
- verbetering leefgebied boerenlandvogels
- verbetering bodemkwaliteit
- maatschappelijke acceptatie

- Kies voor ondoordringbare heg of sloot i.p.v. hekwerk. Zorg er anders voor dat het hekwerk geen barrière vormt voor kleine zoogdieren, amfibieën en reptielen. Bijvoorbeeld door onderaan ongeveer 10 cm ruimte te laten. Maak het hekwerk ondoordringbaar voor grote roofdieren.
- Monitor de biodiversiteit, ten minste de insecten, vogels en bodemgesteldheid, volgens gestandaardiseerde, werkbare methoden die voor langere termijn, zonder onnodige impact op flora, fauna en bodem, kunnen worden uitgevoerd en leer hiervan.

Meer weten?

1. [Literatuurstudie en formulering richtlijnen voor een ecologische inrichting van zonneparken in de provincies Groningen en Noord-Holland](#); Raymond Klaassen, Tonio Schaub, Rijksuniversiteit Groningen, Wageningen UR en Kenniscentrum Akkervogels.
2. [Checklist natuurbelangen bij grondgeboden zonneparken](#) van de NMF's en Natuur en Milieu.
3. [Kwaliteitsimpuls zonneparken: inpassing van zonneparken in het Noord Hollandse landschap](#)

4. Organiseer participatie

Het proces is minstens zo belangrijk als het beleidsinstrument dat er mogelijk uit volgt. Met een goed participatieproces, creëer je als gemeente begrip en draagvlak, wat in vele gevallen leidt tot snellere procedures. Succesvolle burgerparticipatie in hernieuwbare energieparken in Zeeland heeft de grootste kans van slagen als aan de volgende voorwaarden wordt voldaan:

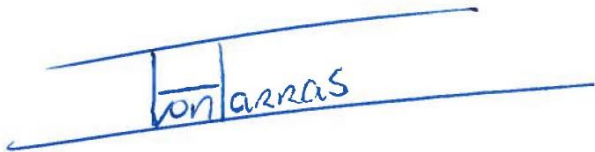
- Neem de lokale gemeenschap mee in het ‘verhaal’ van de energietransitie en haal bij bewoners/stakeholders op wat zij belangrijk vinden.
- Betrek in ieder geval gemeenteraad, bewoners, lokale bedrijven, energie-initiatieven, natuur- en landschapsverenigingen, waterschap, netbeheerder en andere belanghebbenden.
- Schep duidelijke verwachtingen over de wijze waarop input verzameld en verwerkt wordt. Geef bewoners de kans om echt mee te sturen, zodat zij zich mede-eigenaar gaan voelen van de opgave.
- Bespreek met de gemeenschap in ieder geval:
 - ☀ Welke belangen mee te nemen zijn in locatie-afwegingen en op welke wijze dit gebeurt;
 - ☀ Welke typen locaties wel/niet de voorkeur hebben;
 - ☀ Welke toetsingscriteria te hanteren zijn bij nieuwe initiatieven. Denk onder meer aan: procesparticipatie, lokaal profijt of eigenaarschap, zorgvuldige inpassing in natuur en landschap.
- Een bijzondere vorm van participatie is financiële participatie. Hierbij doen bewoners mee in de exploitatie van een zonnepark. Dit kan in de vorm van aandelen of door het opzetten van een lokale energiecoöperatie voor het ontwikkelen van een zonnepark. Een ander optie is de mogelijkheid van een omgevingsfonds, waarmee een deel van de baten worden benut voor maatschappelijk projecten.

5. Meer info / Zeeuwse masterclass

Wilt u verdere toelichting op deze brief dan helpt ZMf u graag verder op weg. U kunt contact opnemen met Melissa Ernst, mernst@zmf.nl of 06 12483494.

U kunt zich ook alvast aanmelden als geïnteresseerde voor de Zeeuwse Masterclass Zonneparken, landschap, biodiversiteit en participatie, die we op **dinsdagavond 21 januari van 19.30-21.30 uur in de Kloverniersdoelen in Middelburg** organiseren voor gemeenten en voor energie-/ bewonersinitiatieven. Hierin zullen ervaringsverhalen afgewisseld worden met input van experts vanuit landschap, biodiversiteit en participatie. Hier kunt u antwoord vinden op uw vragen en met de juiste partners in contact komen. U kunt uw interesse [hier](#) alvast kenbaar maken. Dan ontvangt u van ons later de definitieve uitnodiging.

Met vriendelijke groet,

Ira van Harras,
directeur ZMf